

Research Paper

Designing a pattern for developing the research competence of primary school teachers in Tehran

Somayeh Toolabifard¹, Nader Barzegar^{2*}, Saeed Alizadeh³

1-PhD student in Educational Management. Faculty of Management. West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2-Educational Management Department, Eslamshahr Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

3-Assistant Professor, Department of Educational Sciences, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received:2021/12/15

Accepted:2022/6/6

PP:170-184

Use your device to scan and read the article online

DOI:

[10.30495/jedu.2023.27408.5478](https://doi.org/10.30495/jedu.2023.27408.5478)

Keywords:

Research, research competencies, teachers, education.

Abstract

Introduction: The present research aimed to design a pattern for developing the research competence of teachers of the Ministry of Education. This research has been qualitative and quantitative (mixed) in terms of practical purpose and in terms of data collection method.

Methods: The statistical population of the study in the qualitative section including all experts, professors, specialists in the field of educational sciences and senior managers of education to theoretical saturation to 17 people and in a quantitative part of the large community of teachers, according to Morgan table and cluster sampling method 384 people They were selected according to 5 regions: north, south, east, west and center of Tehran. The data collection tool was semi-structured in the qualitative part of the interview form and in the quantitative part of the researcher-made questionnaire had 4 dimensions, 16 components and 133 indicators (questions) which were adjusted based on the Likert five-choice spectrum. Then, by Delphi technique and brainstorming technique as well as the distribution of questionnaires among the statistical sample, data were collected and analyzed based on Kolmogorov-Smirnov test and confirmatory factor analysis.

Results: Finally, after open coding, axial and finally selective as well as statistical analysis performed by the researcher, 6 dimensions, 20 components and 111 indicators have been finalized.

Conclusion: After the final analysis of mental competencies, personality competencies, interpersonal competencies, value-attitude competencies, moral competencies and professional-specialized competencies and some of its components including perceptual and reflective skills, decision making and problem solving, Self-confidence, effective interaction, teamwork and networking, effort and perseverance, piety and religious insight, management and research leadership, knowledge skills, etc. have been identified.

Citation: Toolabifard Somayeh, Barzegar Nader, Alizadeh Saeed. (2023). Designing a pattern for developing the research competence of primary school teachers in Tehran. Journal of New Approaches in Educational Administration; 14(3):170-184

Corresponding author: Nader Barzegar

Address: Educational Management Department, Eslamshahr Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Tell: 09123358579

Email: barzegar.education@yahoo.com

Extended Abstract

Introduction:

The present research was conducted to design a pattern for the development of research competence of teachers with focus on Tehran education organization. This research has been applied in terms of purpose and qualitative and quantitative (mixed method) in terms of data collection method.

Methods:

The statistical population of the research in the qualitative section includes all specialists and professors in the field of educational sciences and senior managers of education up to 17 people in theoretical saturation and in the quantitative part is the large community of teachers in Tehran, 384 people were selected based on the regions of North, South, East, West and Center. The data collection tool is a semi-structured interview form in the qualitative part and a researcher-made questionnaire in the quantitative five-point Likert scale. After distributing the questionnaire among the statistical sample, data collection, it was analyzed using parametric tests.

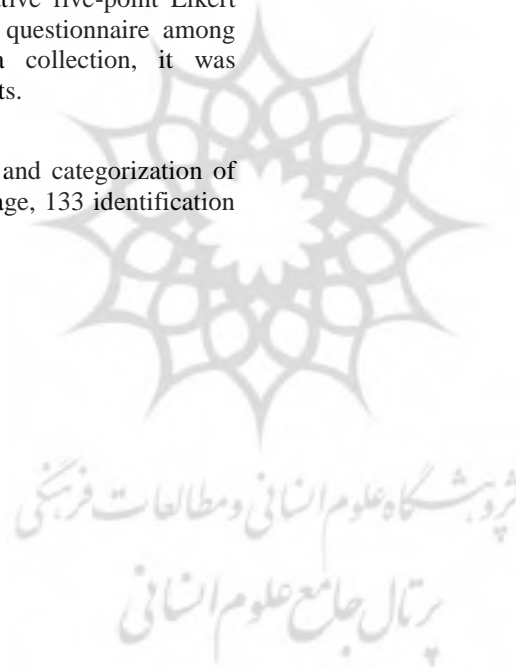
Results:

Based on theoretical studies and categorization of opinions in the qualitative stage, 133 identification

indicators were designed. After semi-structured interviews in the axial and selective coding stage, 6 dimensions, 20 components and 111 final indicators and then based on them, a research questionnaire was designed.

Conclusion:

After the final analysis of the six dimensions of mental competencies, personality competencies, interpersonal competencies, value-attitude competencies, moral competencies and professional-specialized competencies and some of its components including perceptual skills And reflection, decision making and problem solving, self-confidence, effective interaction, teamwork and networking, effort and perseverance, religious piety and insight, research management and leadership, knowledge skills, etc. Have been identified.

مقاله پژوهشی

طراحی الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی شهر تهران

سمیه طولابی فرد^۱، نادر برزگر^{۲*}، سعید علیزاده^۳

۱-دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲- مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، تهران، ایران، مدیر گروه علوم تربیتی

۳- استادیار گروه علوم تربیتی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه: پژوهش حاضر با هدف طراحی الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان آموزش و پرورش با محوریت شهر تهران انجام شد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها کیفی و کمی (روش آمیخته) بوده است.

روش‌شناسی: جامعه پژوهش در بخش کیفی شامل کلیه متخصصان و اساتید حوزه علوم تربیتی و مدیران ارشد آموزش و پرورش تا اشباع نظری به تعداد ۱۷ نفر و جامعه آماری بخش کمی جامعه بزرگ معلمان دوره ابتدایی شهر تهران در سال ۱۴۰۰ می‌باشد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تعداد ۳۸۴ نفر بر اساس مناطق شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز انتخاب شده‌اند. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی فرم مصاحبه نیمه ساختاریافته و در بخش کمی پرسشنامه محقق ساخته بود که روایی و پایایی آن بدست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی کدگذاری باز، محوری و انتخابی و در بخش کمی از آمار توصیفی، آمار استنباطی شامل آزمون‌های کلموگروف-اسمیرنف و تحلیل عامل تأییدی استفاده شده است.

یافته‌ها: براساس مطالعات نظری انجام شده و دسته‌بندی نظرات در مرحله کیفی ۱۳۳ شاخص شناسایی که پس از مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته در مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی ۶ بعد، ۲۰ مؤلفه و ۱۱۱ شاخص نهایی و سپس براساس آن‌ها، پرسشنامه پژوهش طراحی شده است.

بحث و نتیجه‌گیری: پس از تحلیل نهایی، شش بعد شایستگی‌های ذهنی، شایستگی‌های شخصیتی، شایستگی‌های میان فردی، شایستگی‌های ارزشی-نگرشی، شایستگی‌های اخلاقی و شایستگی‌های حرفه‌ای-تخصصی و برخی از مؤلفه‌های آن شامل مهارت‌های ادراکی و تأملی، تصمیم‌گیری و حل مسئله، اعتماد به نفس، تعامل مؤثر، کار تیمی و شبکه‌سازی، تلاش و پشتکار، تقوا و بصیرت دینی، مدیریت و رهبری پژوهشی، مهارت‌های دانشی و ... شناسایی شده‌اند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۹/۲۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۳/۱۶

شماره صفحات: ۱۷۰-۱۸۴

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید

DOI:

10.30495/jeu.2023.27408.5478

واژه‌های کلیدی:

پژوهش، شایستگی‌های پژوهشی، معلمان، آموزش و پرورش.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

استناد: طولابی فرد سمیه، برزگر نادر، علیزاده سعید. (۱۴۰۲). طراحی الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی شهر تهران. دوماهنامه علمی -

پژوهشی رهیافتی نو در مدیریت آموزشی. ۱۴ (۳): ۱۷۰-۱۸۴.

* نویسنده مسوول: نادر برزگر

نشانی: مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اسلامشهر، تهران، ایران، مدیر گروه علوم تربیتی

تلفن: ۰۹۱۲۳۳۵۸۵۷۹

پست الکترونیکی: barzegar.education@yahoo.com

مقدمه

در جامعه امروز، آموزش و پرورش وسیله دسترسی به فنون قوی تر، توسعه و پیشرفت بیشتر است. رقابت دامنهداری برای استفاده از فنون جدید و تأمین شرایط بهتر زندگی، میان جوامع مختلف جهان وجود دارد. دگرگونی‌های سریع و روزمره زندگی انسان نیز نیاز به تربیت و کسب آمادگی برای قبول تحول در ابعاد گوناگون حیات انسانی را به‌خوبی توجیه می‌کند. دگرگونی‌هایی که اجتناب‌ناپذیرند و تنها آموزش و پرورش صحیح، مقابله متعادل و مطلوب با آن‌ها را امکان‌پذیر می‌سازد. از این رو آموزش و پرورش نباید تنها به آموزش دانش و موضوعات درسی محدود شوند، بلکه به منظور پاسخگویی هرچه بیشتر، باید به دانش آموزان مهارت‌های لازم برای سازگاری با تغییرات را اعطا نموده و از این طریق، انگیزش و توانایی را برای یادگیری مادام‌العمر در آن‌ها ایجاد نمایند (Pittman & Richmond, 2010). پژوهش علمی فرایند جستجوی منظم است که پژوهشگر برای پی بردن به حقیقت پدیده‌ها یا موقعیت‌های نامعین آن را به کار می‌گیرد تا مسئله را شناسایی و درباره آن به جستجوی اطلاعات بپردازد (Attaran & Seraji, 2010) (Rahmanpour, Nasr Isfahani, 2013).

پژوهش، منبع ایجاد و توسعه دانایی‌های معلمان درباره پیچیدگی‌های فرایند یاددهی-یادگیری است. معلم به‌واسطه ویژگی‌های شغل خود نمی‌تواند منبع دانایی و اطلاعات خود را تنها به کوشش‌های دیگران و پژوهشگران خارج از کلاس درس محدود سازد. او به‌عنوان فردی حرفه‌ای باید بتواند روش‌های خاصی از پژوهش‌های ناظر بر عمل، مانند اقدام پژوهی و درس پژوهی را برای حل مشکلات تدریس به‌کاربرده و از نتایج آن‌ها در بهبود تدریس بهره‌گیرد؛ اما با وجود کوشش‌های فردی به‌منظور انجام پژوهش، وی برای استفاده از دستاورد و کوشش‌های پژوهشی دیگران که به‌طور عمده، توسط پژوهشگران خارج از کلاس درس انجام می‌شود بی‌نیاز نمی‌شود. پژوهشگران خارج از کلاس درس، دانشی مترکّم درباره ابعاد مختلف تدریس تولید کرده‌اند که معلم برای تکمیل آگاهی‌های خود و در سومین بعد از ارتباط خود با پژوهش- به‌عنوان مصرف‌کننده دستاوردهای پژوهشی دیگران باید به آن‌ها مراجعه کند و به‌عنوان یک کارگزار فکور، دانش خود را در پیوند با دانش دیگران غنی سازد (Joram et al, 2019). بی‌تردید پژوهش و تحقیق راه‌حل شناخته‌شده بشر برای حل مسائل و مشکلات پیش رو و توسعه مرزهای دانش است (Nudzor, 2009). در واقع تحقیقات آموزشی منبعی برای راهنمایی و تصمیم‌گیری در مورد کلاس، اقدامات و ابتکارات است (Schaik et al, 2018). یکی از دلایل استفاده محدود معلمان از تحقیقات و عدم گرایش آن‌ها به تحقیق این است که آن‌ها به‌راحتی باور ندارند که می‌توانند تأثیر مثبت بر عملکرد خود داشته باشند (Coburn & Talbert, 2006). دلیل دیگر این است که آن‌ها ممکن است خود را به‌عنوان محققان خبره در نظر نگیرند (Farley-Ripple et al, 2012).

معلمان با پژوهش ارتباط بسیار نزدیکی دارند، به‌نحوی که می‌توان حرفه معلمی را درآمیخته با پژوهش دانست؛ آن‌ها در فرایند یاددهی-یادگیری نیز با پژوهش در تعامل‌اند؛ معلمان، نقش مدرس پژوهش را برای دانش آموزان ایفا می‌کنند؛ به‌این‌ترتیب آن‌ها با تکیه بر روش‌های تدریس پژوهش محور، مانند روش حل مسئله و روش طرح‌های یادگیری مبتنی بر پژوهش، در جهت تعمیق یادگیری و تربیت دانش‌آموز پژوهنده نیز گام برمی‌دارند. معلم با بهره‌گیری از فرایند پژوهش قادر به طراحی و اجرای فعالیت‌های یاددهی-یادگیری در بالاترین سطوح خود خواهد بود. از این رو ضروری است که معلمان ابتدا توانایی‌ها و مهارت‌های پژوهشی خود را توسعه دهند و از دانش پژوهشی لازم برخوردار شوند تا بتوانند در جهت تعمیق یادگیری و تربیت دانش‌آموز پژوهنده نیز گام بردارند.

در نظام آموزش و پرورش معلم نقش اساسی در تربیت دانش آموزان دارد و این دانش آموزان محققان و پژوهشگران آینده خواهند بود. ایجاد روحیه و توانمندی پژوهشگری در دانش آموزان، نیازمند برخورداری از دانش و تخصص در آن زمینه است که تفکر اساسی توسط سیاست‌گزاران کلان وزارت آموزش و پرورش صورت نگرفته است و نظام قوی برای آن تدوین نشده است و یا اینکه برنامه و الگویی که دانش‌پژوهشی معلمان را توسعه دهد، کمتر مورد توجه قرار گرفته است، لذا ضرورت بهره‌مند ساختن معلمان به دانش و مهارت‌های پژوهشی لازم، به‌صورت دغدغه‌ای برای محقق مطرح و محقق بر آن شد تا الگویی جهت توانمند کردن بعد پژوهشی معلمان طراحی کند تا نظام تفکر پژوهشی را در آموزش و پرورش نهادینه سازد.

یکی از مفاهیم کلیدی در سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، مفهوم شایستگی است. در سند تحول بنیادین به برخورداری و ارتقای صلاحیت و مهارت‌های حرفه‌ای معلمان توجه و تأکید فراوانی شده است و با این‌حال یکی از مسائل موجود در این رابطه، فقدان نظام سازمان‌یافته‌ای جهت بررسی، شناخت و سنجش صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمان می‌باشد. شایستگی پژوهشی شامل کسب دانش، نگرش و مهارت کافی در شناسایی و تعریف یک مسئله پژوهشی، برنامه‌ریزی، بازیابی اطلاعات، پردازش اطلاعات، جمع‌بندی و ارزیابی فعالیت‌های انجام‌شده در هر مرحله است (Anderson, 2004).

نهادینه‌سازی سواد پژوهشی، موجب بهبود قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری معلم در تدریس می‌شود. جمع‌بندی از دیدگاه‌ها و نتایج پژوهش ونگ و ونگ، کوکران و لایتل، استرانج، تیوکر و هیدمن و مارزانو و مارزانوس و پایک رینگ، نقش برجسته پژوهش در

اثربخشی کارکردهای معلم را نمایان می‌سازد. در رویکرد معلم فکور، اصل بر این است که ساختارهای ذهنی معلم، نقشی اساسی در عمل تدریس بر عهده‌دارند و از این‌رو، معلم باید با پژوهش در مسیر نقد و بازاندیشی و بازسازی این ساختارها قرار گیرد. بازتاب از طریق پژوهش این امکان را فراهم می‌کند که معلم، ساختارهای ذهنی خود را در معرض دائمی تحلیل‌های انتقادی قرار دهد و به‌این‌ترتیب، مرتب خود را رشد و ارتقا دهد؛ از این‌رو، امروزه همه صاحب‌نظران بازتاب را به‌عنوان جزء اصلی یک تدریس خوب می‌دانند. تدریس بازتابی (عمل فکورانه)، رویکردی سازنده گرایانه به تدریس و حل مسئله است. (Draganidis & Mentzas, 2006)

علی‌رغم این نقش‌های پراهمیت متأسفانه در تاریخ آموزش و پرورش ایران، معلمان پس از استخدام، به‌رغم تمامی کاستی‌های نظام استخدامی، روانه کلاس درس شده و کمتر شایستگی‌های آنان از ابعاد حرفه‌ای و تخصصی و روابط انسانی سنجیده می‌شود و فقط آموزش‌های کوتاه‌مدت موردی بر اساس تغییر محتوای برخی کتب یا آموزش‌های درازمدت ضمن خدمت با محتوای حجیم آموزشی، فاقد کارایی و نامتناسب با نیازهای دانش آموزان به آنان ارائه شده است که باگذشت زمان دانش و آموخته‌های اولیه ناکارآمد شده، همه‌ساله با روش‌ها و شیوه‌های تکراری به تدریس ادامه می‌دهند (Shabani, Hassan, 2018). علاوه بر این علی‌رغم اینکه آنچه کودکان، نوجوانان و جوانان در مدرسه کسب می‌کنند متأثر از خصوصیات، کیفیات، شایستگی‌های علمی، فرهنگی، دینی، اجتماعی، اخلاقی و معنوی معلمان است (Abdullahi Gol, Tahereh, 2015).

در استاندارد ۱۰۰۱۵ (Barzegar, Salmani, Fallahpour, 2020) شایستگی را به‌عنوان ترکیبی از مهارت‌ها، دانش و نگرش‌های موردنیاز برای انجام نقش به‌گونه‌ای اثربخش تعریف می‌کند. فعالیت‌های مرتبط، انواع دانش، مهارت‌ها و انگیزه‌هاست که پیش‌نیاز رفتاری، فنی و انگیزشی برای عملکرد موفقیت‌آمیز در یک نقش یا شغل مشخص است.

منظور از معلم پژوهشگر کسی است که به امر آموزش و یادگیری مشغول است و می‌خواهد در فرایند آموزش و یادگیری شخص یا همراه با دیگر همکاران و دانش آموزان به پژوهش بپردازد تا آموزش را اثربخش سازد. منظور از اثربخشی، رسیدن به هدف‌هایی است که برای بالنده ساختن دانش آموزان و رشد همه‌جانبه آنان در نظر گرفته شده است. طرح معلم پژوهنده یک روش نظام‌مندی است که مورد استفاده معلمان یا دیگر افراد در موقعیت‌های آموزشی قرار می‌گیرد و به جمع‌آوری اطلاعات کمی و کیفی می‌پردازد تا موقعیت‌های آموزشی، تدریس و یادگیری دانش آموزان را توسعه و بهبود بخشد. (Creswell, 2012). معلم پژوهنده یا کارگزار فکور کسی است که برای بهبود موقعیت تدریس، جسارت عدول از قواعد یا رویه‌های شناخته‌شده حرفه‌ای معلمی را دارد یا دست‌کم از توان و قابلیت تعدیل آن‌ها به‌تناسب شرایط و موقعیت خاص و ویژه‌ی کلاس درس خود برخوردار است. چنان چه در قالب نخست با قالب به‌اصطلاح عدول عمل کند، در چارچوب انتظارات لئو تولستوی عمل کرده و در صورت اختیار نمودن قالب دوم یا قالب تعدیل در چارچوب انتظارات ویلیام جیمز گام برداشته است. به‌هرروی معلم پژوهنده با عمل در قالب راهبرد عدول یا تعدیل، این شعور و شناخت را به منصفی ظهور می‌رساند که قلمرو تعلیم و تربیت و تکلیف عاملان و کارگزاران آن بسیار پیچیده‌تر از آن است که به‌سادگی تحت انقیاد قانونمندی‌های عام یا روابط علت و معلولی تعمیم‌پذیر درآید. به زبان ساده‌تر پژوهشگر همان معلم یا مدیر می‌باشد که در محیط کاری خود با مشکلی برخورد می‌کند و در جهت سروسامان دادن و بهبود وضعیت موجود اقدام به پژوهش می‌نماید. از سوی دیگر معلم پژوهنده فردی است که هم‌زمان از مهارت‌های پژوهش در عمل و دیگر مهارت‌های معلمی برخوردار است. (Saki, Reza, 2013, 8)

همچنین در پژوهشی دیگر (Yarullin & Tsyrukun, 2015) شایستگی‌های پژوهشی را در چهار دسته از قبیل مؤلفه‌های عملیات - فعال، مؤلفه‌های شناختی، مؤلفه‌های ارتباطی و مؤلفه‌های انگیزه - هدف تقسیم‌بندی کرده است که در نهایت شایستگی‌های ارتباطی، اطلاعاتی، آموزشی، کار جمعی، فرهنگی، رشد شخصیت و ارزش معنایی استخراج شده است. همچنین هریک از این شایستگی‌ها دارای شاخص‌هایی از قبیل توانایی ساخت ابزار، مهارت در آزمایش، توانایی کار در تیم، توانایی همکاری، توانایی غلبه بر مشکلات، نگرش عاطفی به یادگیری، ساختن سؤال و فرضیه‌ها و ... می‌باشد.

جدول ۱- نمونه تحقیقات انجام‌شده در خصوص شایستگی پژوهشی معلمان

محققان	متغیرها	نتیجه‌گیری
Mehmet Sercan Uztosun (2018)	شایستگی‌های حرفه‌ای برای آموزش انگلیسی	"دانش نظری و عملی"، "دانستن یادگیرنده جوان"، "برنامه‌ریزی و سازمان‌دهی تدریس"، "مدیریت تدریس" و "صلاحیت انگلیسی".
Wille gems et al (2017)	تأثیر مشارکتی معلمان، پیشرفت حرفه‌ای	مشارکت معلمان در پژوهش نویدبخش تمرین برای بهبود دانش و نگرش در مورد همکاری، تأمل، پرس‌وجو و تدریس پژوهش محور است.
Natalyan, Kolumbayevaa, Sholpan, Karsybayevab, Raissa,	ارزیابی تأثیر برنامه توسعه	بدیهیات، احساسات - انگیزشی، شناختی، رفتاری و کنترل -

ارزیابی. این فن‌ها همچنین فرصت ارزیابی سطح شکل‌گیری صلاحیت تحقیق را می‌دهند.	شایستگی پژوهش در معلمان آینده‌نگر	Nabuovab, Roza., Kurmanbekovaa. Manshuk, Syzdykbayevab and Aigul (2016)
مؤلفه‌های عملیات - فعال، مؤلفه‌های شناختی، مؤلفه‌های ارتباطی و مؤلفه‌های انگیزه - هدف و در نهایت شایستگی‌های ارتباطی، اطلاعاتی، آموزشی، کار جمعی، فرهنگی، رشد شخصیت و ارزش معنایی استخراج شده است.	تدوین شایستگی‌های پژوهشی	Yarullin & Tsyrukun (2015)

نتایج بررسی تحقیقات انجام شده نشان می‌دهد آنگونه که لازم است، در مورد شایستگی‌های پژوهشی معلمان دوره ابتدایی در کشور و شهر تهران، پژوهشی انجام نشده است. با توجه به اینکه یکی از مهم‌ترین عوامل در موفقیت معلمان در فرایند تدریس و معلمی کردن کسب مهارت‌های پژوهشی و آشنایی با شایستگی‌های پژوهشی مورد نیاز معلمان است از این رو محقق بر آن شد در مطالعه خود به بررسی الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی شهر تهران بپردازد. سؤال‌های پژوهش به شرح زیر می‌باشند:

سؤال اول: ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی کدامند؟

سؤال دوم: اولویت ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی چگونه است؟

سؤال سوم: الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی شهر تهران کدام است؟

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف کاربردی، از نظر نحوه جمع‌آوری داده‌ها به شکل کیفی و کمی (آمیخته) و از نظر روش اجرای پژوهش، داده بنیاد از نوع خود ظهور (مرحله کیفی) و پیمایشی مقطعی (مرحله کمی) است. جامعه پژوهش در بخش کیفی شامل کلیه خبرگان، اساتید، متخصصان حوزه علوم تربیتی و مدیران ارشد آموزش و پرورش شهر تهران تا اشباع نظری ۱۷ نفر بوده و در بخش کمی از جامعه بزرگ معلمان دوره ابتدایی برحسب ۵ منطقه شمال، جنوب، مرکز، شرق و غرب تهران طبق جدول مورگان و روش نمونه‌گیری خوشه‌ای تعداد ۳۸۴ نفر انتخاب گردیدند. تحقیق در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ انجام شده است. ابزار گردآوری داده‌ها در بخش کیفی فرم مصاحبه نیمه ساختاریافته و در بخش کمی پرسشنامه محقق ساخته دارای ۶ بعد، ۲۰ مؤلفه و ۱۱۱ شاخص (سؤال) بود که برمبنای طیف پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده است.

اعتبار و روایی ابزار سنجش در بعد کیفی به مدد اجماع سه سویه (اجماع داده‌ها، اجماع پژوهشگران، اجماع تئوری‌ها و روش‌شناسی) بدست آمده است، همچنین در بخش کمی برای پرسش‌نامه‌ی مورد استفاده نیز سنجش روایی صورتی و محتوایی با استفاده از روش‌های تست آزمایشی و پانل خبرگان استفاده گردیده و به‌منظور تعیین اعتبار پرسشنامه از آلفای کرونباخ طبق نتایج جدول زیر بهره برده است.

جدول ۲- نتایج آلفای کرونباخ ابعاد پرسشنامه توسعه شایستگی‌های پژوهشی معلمان

اعتبار (آلفای کرونباخ)	ابعاد
۰/۸۷	شایستگی‌های ذهنی
۰/۹۰	شایستگی‌های شخصیتی
۰/۸۸	شایستگی‌های میان فردی
۰/۸۶	شایستگی‌های ارزشی-نگرشی
۰/۸۵	شایستگی‌های اخلاقی
۰/۹۱	شایستگی‌های حرفه‌ای- تخصصی

همچنین جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کیفی با استفاده از نظریه داده بنیاد خود ظهور و بر اساس کدگذاری باز، محوری و انتخابی و در بخش کمی از آمار توصیفی از قبیل جداول توزیع فراوانی، نمودارها و جداول مشخصه‌های آماری و همچنین از آمار استنباطی مانند آزمون کلموگروف-اسمیرنوف برای تعیین چگونگی توزیع داده‌ها از نظر نرمال بودن و سپس از تحلیل عامل تأییدی برای پاسخگویی به سؤالات تحقیق استفاده شده است.

یافته‌ها

سؤال اول: ابعاد و مؤلفه‌های توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی کدامند؟

در بخش کیفی، یافته‌های حاصل از فرایند سندکاوی و مصاحبه‌ها با یکدیگر ترکیب شدند و فرایند یکسان‌سازی، حذف و ادغام مفاهیم کلیدی (مصادیق و شواهد) بدست آمده انجام شد که نتیجه آن منجر به شناسایی ۱۳۳ مفهوم کلیدی گردید. مفاهیم بدست آمده در اختیار

۱۷ نفر از خبرگان موضوعی قرار گرفت که پس از اجرای دو مرحله نظر سنجی از آن‌ها، ۱۱۱ مفهوم نهایی شد که تحت عنوان کدهای باز یا شاخص‌ها از آن‌ها یاد می‌شود. کدهای باز بدست آمده به شرح جدول (۳) می‌باشد.

جدول ۳- کدهای مستخرج از ترکیب نتایج سندکاوی و مصاحبه

مصادیق و شواهد	
فعالیت گروهی در زمینه پژوهش/ پژوهش مشارکتی- توانایی مدیریت کلاس درس- توانمندی در شناخت و به‌کارگیری معیارهای موردنیاز برای فکور بودن (معلم پژوهنده)- توانمندی در به‌کارگیری روش‌های سنجش- توانمندی در بهره‌گیری از تفکر حین عمل- توانمندی در استفاده از تکنولوژی آموزشی- توانمندی در به‌کارگیری عقلانیت تکنیکی- بهره‌گیری از دیدارهای غیررسمی جهت استفاده از تجارب دیگران- توانمندی در شناخت و کاربرد راهکارهای روان‌شناختی (سبک‌های یادگیری، تفاوت‌های فردی، هوش‌های چندگانه)- برخورداری از مدارک حرفه‌ای و تخصصی متناسب با فعالیت آموزشی- توانمندی در شناخت و کاربرد مهارت‌های هوش هیجانی در کنترل احساسات- توانایی تشکیل گروه‌های مباحثه و نقد فعالیت‌ها (درس پژوهی)- تأسیس شبکه‌های مدیریت دانش و عضویت معلمان در آن- استفاده از فرصت‌های در اختیار برای شرکت فعال در محافل علمی و اظهارنظر- توانمندی در مهارت‌های فنی تدریس از قبیل تحلیل، فرضیه‌سازی، مفهومی‌کردن، ترکیب.	
طراحی تجربیات یادگیری در راستای تشویق به یادگیری مشارکتی- اجتماع پژوهی- پژوهش و اکتشاف.	
خلق موقعیت‌های یادگیری برای شکل‌گیری تفکر انتقادی و خلاقیت- خلق محیط یادگیری دارای تعامل اجتماعی مناسب.	
برخورداری از دانش، مهارت و نگرش آموزش به شیوه پژوهشگری- توانایی طراحی پژوهش‌های معلم محور- توانایی نگارش و روایات تجربیات حرفه‌ای- توانایی سازمان‌دهی طرح‌ها و پژوهش‌های دانش‌آموزی.	
توانایی برقراری ارتباط با دانش‌آموزان، والدین- برخورداری از روحیه صبر و بردباری	
برخورداری از دانش، مهارت و نگرش تأملی در عمل- تأمل در مورد تجارب و باورهای خود- توانایی نقد کردن و نقدپذیری.	
توانایی بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای ارزشیابی- توانایی تحلیل و تفسیر داده‌های ارزشیابی- توانایی اجرای ارزیابی مستمر و ارائه بازخوردهای کیفی- توانایی ارزیابی همکاران خود.	
علاقه و تعهد به کار- گرایش به یادگیری و رشد حرفه‌ای (بازنگری مداوم توسعه شخصی)- تسهیل و تداوم بخشیدن فرهنگ یادگیرنده محور- عشق و علاقه به انسان و رشد و تعالی او- آگاهی از باورهای تربیتی خویش- توانایی تغییر باورهای تربیتی خویش- باور به ارزش و اهمیت آموزش ابتدایی- باور به توانایی یادگیری همه دانش‌آموزان- پاسخگویی در برابر پیشرفت همه دانش‌آموزان- مشارکت در جوامع علمی- گرایش به رشد نگرش و ارزش‌های دموکراتیک- احترام به تنوع اجتماعی و فرهنگی دانش‌آموزان- تعهد به ارزش‌ها و قوانین جامعه- آگاهی معرفت‌شناختی.	
برخورداری از هوش معنوی، اجتماعی و هیجانی- ثبات شخصیتی و خردمندی- خودتنظیمی- ادراک رشد یافته- برخورداری از تفکر سیستمی- توانایی حل مسئله- خودکارآمدی- خودآگاهی- تفکر انتقادی- روحیه پرسشگری- خلاقیت- انعطاف‌پذیری- سلامت روحی و روانی- گرایش به کار تیمی- تفکر تحلیلی و مفهومی- سازگاری ارتباطی و اجتماعی- روحیه کمک به دیگران- مهارت خوب گوش دادن- مشاهده‌گر قوی بودن- ظاهری تمیز و آراسته.	
پس از تعیین شاخص‌ها در مطالعات سندکاوی، در این مرحله که کدگذاری محوری نامیده می‌شود یکی از کدهای باز/ شاخص‌ها که توان و ظرفیت محتوایی بالاتری نسبت به سایر کدها داشت انتخاب گردید و سایر کدهایی که به لحاظ محتوایی به آن شبیه‌تر بودند در ذیل آن قرار گرفتند. بر این اساس و با توجه به بررسی‌ها و تحلیل انجام‌شده توسط محقق، ۱۱۱ کد باز در قالب ۲۰ دسته، طبقه‌بندی شدند و کدهای محوری الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان بدست آمد. کدهای محوری بدست آمده در جدول (۴) ارائه شده است.	
جدول ۴- کدهای مستخرج از فرایند مصاحبه نیمه ساختاریافته	
کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای باز (شاخص‌ها)
مهارت‌های ادراکی و تأملی	توانایی نقد کردن و نقدپذیری
	تأمل در مورد تجارب و باورهای خود
	توانایی پیش‌بینی نتایج اقدامات
تصمیم‌گیری و حل مسئله	برخورداری از تفکر سیستمی
	توانایی شناسایی مسائل چالش‌برانگیز
	برخورداری از نگاه عمیق به مسائل و ریشه‌یابی آن‌ها
	طبقه‌بندی، پیش‌بینی و اندازه‌گیری عوامل و پدیده‌ها
تفکر تحلیلی	برخورداری از روحیه کنجکاوی و پرسشگری
	ارائه راه‌حل برای حل مسائل
	برخورداری از تفکر انتقادی- پژوهشی
	برخورداری از مهارت خوب گوش دادن
تفکر خلاق و نوآور	مشاهده‌گر قوی بودن
	توانایی مقایسه و پردازش اطلاعات و داده‌ها
	برخورداری از روحیه پرسشگری

کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای باز (شاخص‌ها)
	توانایی نگارش خلاقانه
	توانایی ایده پردازی و ارائه راه‌حل‌های خلاقانه
	توانایی اندیشیدن به شیوه‌های جدید و به‌دوراز تعصبات و کلیشه‌های ذهنی
	استفاده از راه‌حل‌های جدید و مناسب در امور
	نوآوری و ترکیب داده‌ها
	ثبات شخصیتی
	خودتنظیمی
	خودآگاهی
اعتمادبه‌نفس	اعتماد به توانایی‌های خود (خودباوری)
	انعطاف‌پذیری
	روحیه کمک به دیگران
	پذیرش نتایج و عواقب تصمیمات و امور انجام‌شده
مسئولیت‌پذیری	پذیرش مسئولیت امور اجرایی مدرسه
	جدیت در انجام امور بدون نظارت سرپرست
	گره زدن اهداف و منافع خود به اهداف و منافع مدرسه
	احترام به مقررات مدرسه
نظم و انضباط	ظاهر تمیز و آراسته
	الگوی بودن در رعایت قوانین و مقررات
	بانگیزه و خودانگیخته بودن
تلاش و پشتکار	انجام وظایف دشوار
	تلاش در جهت انجام امور باوجود برخورد به موانع
	مدیریت بر خویشتن
	آرام بودن در برخورد با مسائل بحرانی و استرس‌زا
مشروعیت و مقبولیت	داشتن حسن خلق
	احترام قائل شدن برای همکاران و دانش‌آموزان
	الگو بودن برای همکاران و دانش‌آموزان
	توانایی برقراری ارتباط با دانش‌آموزان، والدین و همکاران
مهارت‌های ارتباطی	برخورداری از روحیه صبر و بردباری
	برقراری تعاملات علمی با دیگران
	داشتن رفتار دوستانه و در چارچوب ارزش‌های حاکم
	حق محور بودن در تعامل با دانش‌آموزان
تعامل مؤثر	جدی بودن در عین مدارا
	توانایی استفاده از زبان بدن و تعامل غیرکلامی
	گوش دادن اثربخش به نظرات و پیشنهادات همکاران و دانش‌آموزان
	توجه و احترام به نیازها، نظرات و احساسات دیگران
	تشکیل‌دهنده گروه‌های کاری پژوهشی
کار تیمی و شبکه‌سازی	جلوگیری از بروز تنش و تعارض در تیم کاری
	علاقه‌مند به انجام پژوهش به‌صورت گروهی
	توانایی جلب مشارکت، همراهی و همکاری دیگران در درون و برون مدرسه
	معتقد و پایبند به ارزش‌های حاکم بر جامعه
تقوا و بصیرت دینی	منصف و امانت‌دار
	صادق بودن در بیان نظرات حتی در شرایط دشوار و ناخوشایند
	عدالت محوری بودن در رفتار
علاقه و باورها	علاقه، وفاداری و تعهد به کار و اهداف مدرسه
	علاقه به رشد و تعالی انسان

کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای باز (شاخص‌ها)
	آگاهی از باورهای تربیتی خویش
	توانایی تغییر باورهای تربیتی خویش
	باور به ارزش و اهمیت آموزش و پژوهش در آپ
	گرایش به رشد نگرش و ارزش‌های دموکراتیک در مدارس
	تعهد به ارزش‌ها و قوانین جامعه
	تعهد به نظام تعلیم و تربیت و قوانین آموزشی و حرفه‌ای معلمی
	گرایش به یادگیری و رشد حرفه‌ای (توسعه مداوم شخصی)
	تسهیل و تداوم بخشیدن به فرهنگ یادگیرنده محور
	آمادگی برای پاسخگویی
اخلاق حرفه‌ای و کاری	اعتراف به ندانستن و تلاش در جهت دستیابی به ندانسته‌ها
	پایبندی به اصول و اخلاق فردی
	در اختیار دیگران گذاشتن نتایج و یافته‌های پژوهش خود
	انطباق‌پذیری / سازگاری اجتماعی و ارتباطی
	پایبندی به اصول اخلاق حرفه‌ای پژوهش
	حسن شهرت اخلاقی و معنوی
	آگاهی از قوانین و مقررات پژوهشی
	رعایت دقیق قوانین و مقررات و دستورالعمل‌های پژوهشی
اخلاق پژوهشی	حفاظت از اطلاعات و مشخصات افراد شرکت‌کننده در پژوهش
	انتشار نتایج کلی پژوهش برای استفاده سایر پژوهشگران
	امانت‌داری در استفاده و ارجاع به پژوهش‌های دیگران
	رعایت حقوق کلیه ذینفعان پژوهش
	آشنایی و آگاهی از فلسفه و مقررات آموزش و پرورش رسمی و عمومی ایران
	برنامه‌ریزی و خود نظم دهی امور پژوهش
مدیریت و رهبری پژوهشی	توانایی سازمان‌دهی و تحلیل مطالب در پژوهش
	توانایی رهبری تیم پژوهش
	توجه به نتیجه پژوهش (نتیجه‌گرایی)
	برخورداری از مدارج و تحصیلات علمی مرتبط
	مهارت به کارگیری زبان انگلیسی
	برخورداری از دانش تخصصی
	آگاه به نظریه‌های یادگیری و تربیتی
مهارت‌های دانشی	آگاهی از توانایی‌های شناختی حرفه معلمی
	توانایی تولید دانش
	بهره‌مندی از دانش روز
	آشنایی با نحوه شناسایی و انتخاب منابع علمی معتبر
	آشنایی با روش‌های جستجو و فیش‌برداری کتابخانه‌ای
	تسلط به نرم‌افزارهای تحلیلی و محاسباتی
	تسلط به جستجوی اینترنتی و کار با موتورهای جستجوگر
مهارت‌های فناوری محور و سواد دیجیتال	برخورداری از سواد اطلاعاتی (توانایی جستجو، شناسایی منابع و نیاز اطلاعاتی رشته تحصیلی و قابلیت ارزیابی و استفاده مؤثر و اخلاقی از اطلاعات)
	برخورداری و توانایی کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات (سواد فناوری)
	برخورداری از سواد رسانه‌ای (توانایی تشخیص، تبیین، تحلیل محتوا و پیام‌های رسانه‌ای و رعایت اخلاق حرفه‌ای و فرهنگ استفاده از رسانه‌ها)
	آشنایی با مسئله یابی و مسئله شناسی پژوهشی
مهارت‌های پژوهشی	توانایی اجرای پژوهش‌های حرفه‌ای معلم محور
	آمادگی راهنمایی تحقیقات دانش‌آموزی
	آشنایی با روش تحقیق علمی

کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای باز (شاخص‌ها)
	توانایی شناسایی مسئله و ترسیم ابعاد مسئله
	توانایی تنظیم طرح تحقیق
	توانایی ابزارسازی
	آشنایی با روش‌های جمع‌آوری اطلاعات
	توانایی جمع‌آوری اطلاعات
	توانایی تجزیه و تحلیل داده
	توانایی تفسیر و تحلیل و استخراج یافته‌ها و مدل‌سازی
	توانایی گزارش نویسی

کدگذاری انتخابی

پس از کدگذاری محوری، مؤلفه‌های به‌دست‌آمده در یک مفهوم بزرگ‌تر دسته‌بندی شدند که از آن‌ها تحت عنوان ابعاد یاد می‌شود و این فرایند به کدگذاری انتخابی مشهور است. بر اساس دسته‌بندی صورت گرفته توسط محقق، ۱۱۱ کد باز ذیل ۲۰ کد محوری و ۲۰ کد محوری (مؤلفه‌ها) در ذیل ۶ کد انتخابی (ابعاد) قرار گرفتند. ابعاد الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان به شرح جدول (۵) می‌باشد.

جدول ۵- کدگذاری انتخابی

کدهای انتخابی (ابعاد)	کدهای محوری (مؤلفه‌ها)	کدهای باز (شاخص‌ها)
شایستگی‌های ذهنی	مهارت‌های ادراکی و تأملی	۳-۱
	تصمیم‌گیری و حل مسئله	۹-۴
	تفکر تحلیلی	۱۳-۱۰
	تفکر خلاق و نوآور	۱۹-۱۴
	اعتمادبه‌نفس	۲۴-۲۰
شایستگی‌های شخصیتی	مسئولیت‌پذیری	۲۹-۲۵
	نظم و انضباط	۳۲-۳۰
	تلاش و پشتکار	۳۵-۳۳
	مشروعیت و مقبولیت	۴۰-۳۶
	مهارت‌های ارتباطی	۴۳-۴۱
شایستگی‌های میان فردی	تعامل مؤثر	۴۹-۴۴
	کار تیمی و شبکه‌سازی	۵۳-۵۰
شایستگی‌های ارزشی - نگرشی	تقوا و بصیرت دینی	۵۷-۵۴
	علاقه و باورها	۶۵-۵۸
شایستگی‌های اخلاقی	اخلاق حرفه‌ای و کاری	۷۲-۶۶
	اخلاق پژوهشی	۸۰-۷۳
شایستگی‌های حرفه‌ای - تخصصی	مدیریت و رهبری پژوهشی	۸۵-۸۱
	مهارت‌های دانشی	۹۴-۸۶
	مهارت‌های فناوری محور و سواد دیجیتال	۹۹-۹۵
	مهارت‌های پژوهشی	۱۱۱-۱۰۰

یافته‌های توصیفی

ویژگی‌های جمعیت شناختی:

جدول ۶- ویژگی‌های جمعیت شناختی

ویژگی	سطوح	تعداد	درصد
ترکیب تحصیلاتی	کاردانی	۶۵	۱۶/۹
	کارشناسی	۸۹	۲۳/۲
	کارشناسی ارشد	۲۰۲	۵۲/۶
	دکتری	۲۸	۷/۳

۳۱/۵	۱۲۱	مرد	جنسیت
۶۸/۵	۲۶۳	زن	
۲۸/۶	۱۱۰	۱ تا ۱۰ سال	سابقه کار
۴۰/۴	۱۵۵	۱۱ تا ۲۰ سال	
۲۹/۷	۱۱۴	۲۱ تا ۳۰ سال	
۱/۳	۵	بالاتر از ۳۰ سال	
۱۲/۲	۴۷	زیر ۳۰ سال	
۴۶/۱	۱۷۷	۳۱ تا ۴۰ سال	سن
۳۷	۱۴۲	۴۱ تا ۵۰ سال	
۴/۷	۱۸	۵۰ سال و بالاتر	

سؤال دوم: اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های الگوی توسعه شایستگی‌های پژوهشی معلمان چگونه است؟

جدول ۷- اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های الگوی شایستگی پژوهشی

رتبه	میانگین رتبه‌ای	ابعاد
۱	۰/۹۴	شایستگی‌های ذهنی
۲	۰/۹۱	شایستگی‌های حرفه‌ای- تخصصی
۳	۰/۹۰	شایستگی‌های شخصیتی
۴	۰/۸۸	شایستگی‌های اخلاقی
۵	۰/۸۷	شایستگی‌های میان فردی
۶	۰/۸۵	شایستگی‌های ارزشی- نگرشی

جدول شماره (۷) اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های شایستگی‌های پژوهشی معلمان را نشان می‌دهد.

سؤال سوم: الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی شهر تهران کدام است؟

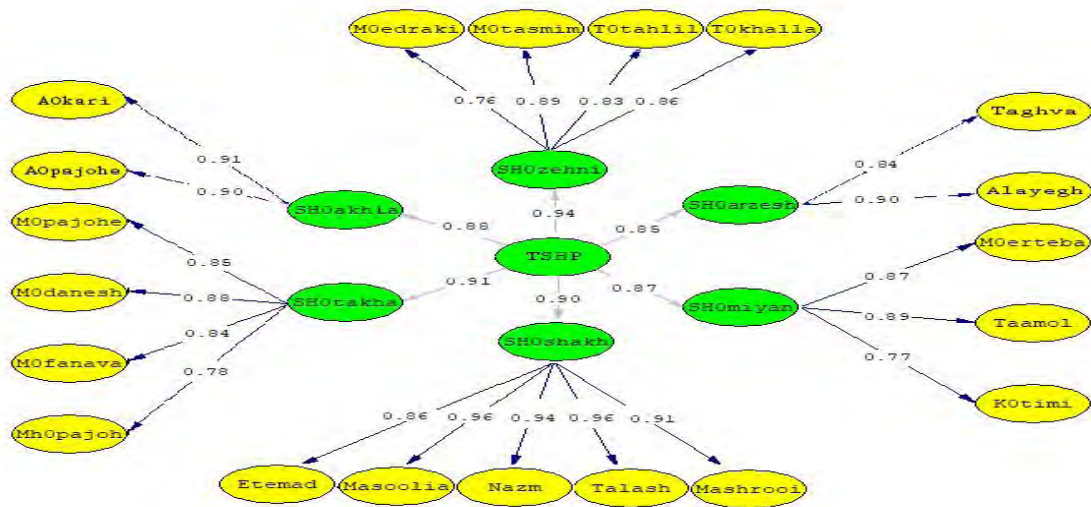
در بخش کمی پژوهش پس از اجرای آزمون K-S جهت تعیین نرمال بودن داده‌ها، به‌منظور تعمیم نتایج به جامعه موردنظر از آزمون تحلیل عاملی تأییدی استفاده شده است.

خروجی آزمون تحلیل عاملی تأییدی برای ابعاد شایستگی‌های پژوهشی دو نمودار ضرایب استاندارد و حالت معنی‌داری می‌باشد که محاسبه و شاخص‌های نیکویی برازش ابعاد شایستگی پژوهشی به شرح زیر ارائه شده است:

جدول ۸- شاخص‌های نیکویی برازش ابعاد شایستگی‌های پژوهشی

میزان به‌دست آمده	نشانه شاخص	شاخص	ابعاد
۸۷۳/۵۶	X2	مقدار خی دو	شایستگی ذهنی
۰/۹۳	GFI	شاخص نیکویی برازش	
۰/۹۲	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	
۶۲۶/۵۳	X2	مقدار خی دو	شایستگی‌های شخصیتی
۰/۹۴	GFI	شاخص نیکویی برازش	
۰/۹۲	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	
۳۴۷/۹۵	X2	مقدار خی دو	شایستگی‌های میان فردی
۰/۹۲	GFI	شاخص نیکویی برازش	
۰/۹۰	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	
۳۵۸/۲۰	X2	مقدار خی دو	شایستگی‌های ارزشی- نگرشی
۰/۹۳	GFI	شاخص نیکویی برازش	
۰/۹۱	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	
۳۹۰/۳۴	X2	مقدار خی دو	شایستگی‌های اخلاقی
۰/۹۴	GFI	شاخص نیکویی برازش	
۰/۹۲	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	
۱۲۱۲/۹۴	X2	مقدار خی دو	شایستگی‌های حرفه‌ای- تخصصی
۰/۹۱	GFI	شاخص نیکویی برازش	
۰/۹۰	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	

پس از ارزیابی تک، تک ابعاد الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان به همراه مؤلفه‌ها و شاخص‌های آن‌ها، ارزیابی کلی الگو در قالب تحلیل عاملی تأییدی انجام شده است و مدل ساختاری پژوهش به شرح شکل (۱) ارائه شده است.

شکل ۱- ارزیابی کلی الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان

همان‌گونه که شکل ۱ نشان می‌دهد ۶ بعد شایستگی‌های ذهنی، شخصیتی، میان فردی، اخلاقی، ارزشی - نگرشی و تخصصی - حرفه‌ای و جمعاً ۲۰ مؤلفه باهم یک ساختار منسجم و هماهنگ تحت عنوان الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان را شکل داده‌اند. بیشترین همبستگی بین توسعه شایستگی پژوهشی معلمان با بعد شایستگی‌های ذهنی با ضریب ۰/۹۴ بدست آمده است و سایر ابعاد به ترتیب شایستگی‌های تخصصی - حرفه‌ای (۰/۹۱)، شایستگی‌های شخصیتی (۰/۹۰)، شایستگی‌های اخلاقی (۰/۸۸) و شایستگی میان فردی (۰/۸۷) می‌باشند. کمترین همبستگی نیز با بعد شایستگی‌های ارزشی - نگرشی با ضریب همبستگی ۰/۸۵ بدست آمده است. از بین مؤلفه‌های ۲۰ گانه نیز بیشترین همبستگی به مؤلفه‌های مسئولیت‌پذیری و تلاش و کوشش با ضریب همبستگی ۰/۹۶ و کمترین همبستگی به مؤلفه مهارت‌های ادراکی و تأملی با ضریب همبستگی ۰/۷۶ تعلق گرفته است؛ اما شاخص‌های برازش کلی مدل به شرح جدول (۹) قابل مشاهده است.

جدول ۹- شاخص‌های نیکویی برازش الگوی کلی توسعه شایستگی‌های پژوهشی معلمان

شاخص	نشانه شاخص	میزان به‌دست‌آمده
مقدار خی دو	X2	۸۴۲۹/۴۷
درجه آزادی	Df	۲۹۱۸
نسبت خی دو به درجه آزادی	X2/df	۲/۸۹
ریشه میانگین مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰/۰۶۴
شاخص برازش تطبیقی	CFI	۰/۹۴
شاخص برازش فزاینده	IFI	۰/۹۳
شاخص برازش نسبی	RFI	۰/۹۳
شاخص نیکویی برازش	GFI	۰/۹۲
شاخص نیکویی برازش تعدیل شده	AGFI	۰/۹۰

در خصوص شاخص‌های برازش کلی الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان این نتایج بدست آمده است. پس از حذف خطاهای کوواریانس، بررسی شاخص‌های برازندگی نشان می‌دهند که مدل از برازش خوبی برخوردار است. نسبت خی دو به درجه آزادی ۲/۸۹ و کوچک‌تر از ۳ است. مقدار جذر میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA) برابر با ۰/۰۶۴ و کوچک‌تر از ۰/۰۸ است. سایر شاخص‌های

برازندگی مانند شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر با ۰/۹۲ و شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI) ۰/۹۰ بدست آمد که برازش کلی مدل را تأیید می‌کند. سایر شاخص‌های برازش نیز بالاتر از ۰/۹ قرار گرفته‌اند.

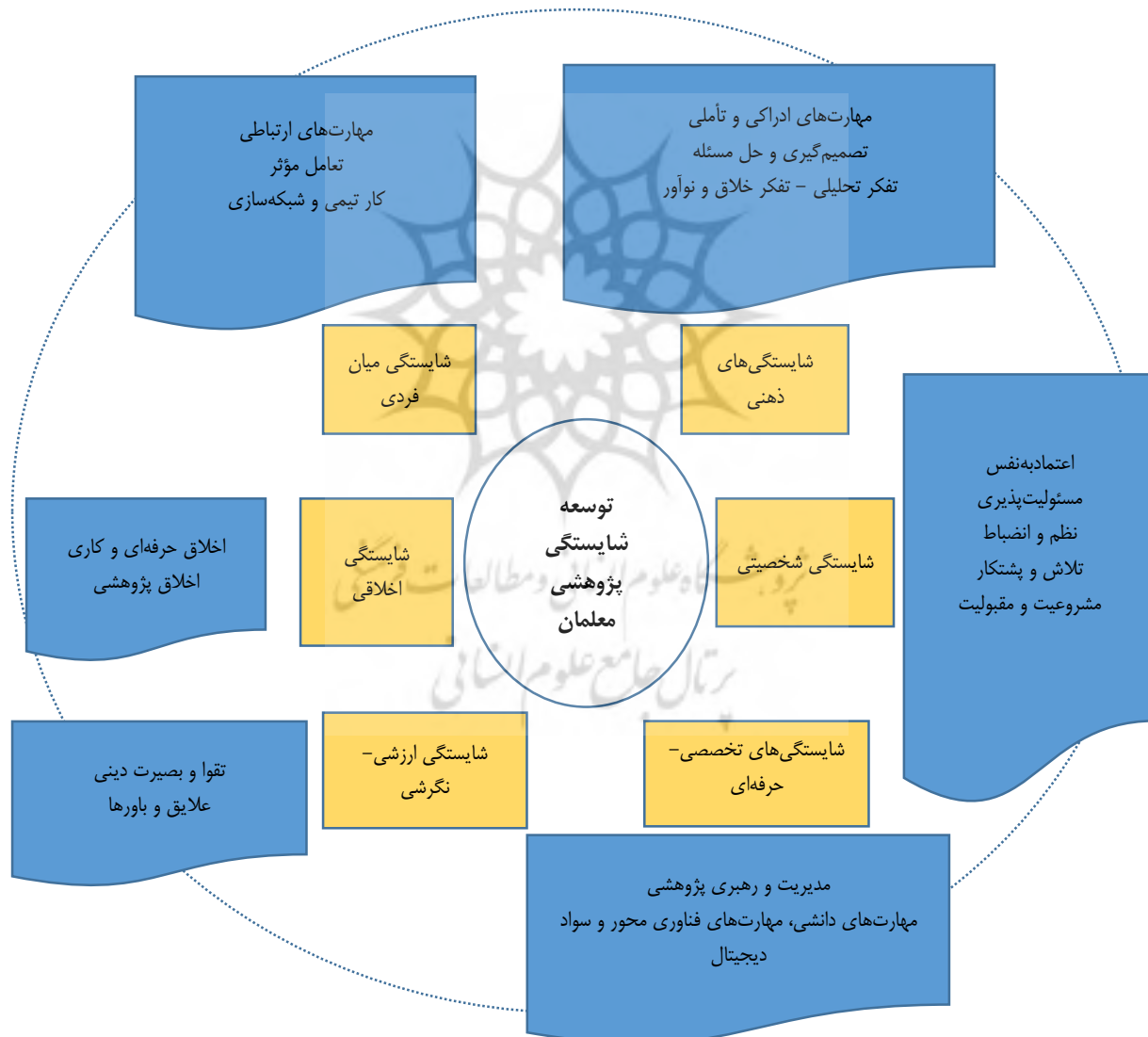
بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر باهدف شناسایی و تدوین ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های توسعه شایستگی‌های پژوهشی معلمان آموزش و پرورش شهر تهران انجام شده است.

در ارتباط با سوال اول پژوهش، بامطالعه اسناد، مبانی علمی، تئوری‌های موجود و استفاده از نظرات متخصصین حوزه تعلیم و تربیت از طریق مصاحبه و نظرسنجی از دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت، ابعاد و مؤلفه‌های توسعه شایستگی پژوهشی معلمان در ۶ بعد، ۲۰ مؤلفه و ۱۱۱ شاخص شناسایی شده است. نتایج بدست آمده با نتایج پژوهش یارولین و تسیرکن (۲۰۱۵) همسو می‌باشد.

در ارتباط با سوال دوم پژوهش یعنی اولویت‌بندی ابعاد و مؤلفه‌های الگوی توسعه شایستگی‌های پژوهشی معلمان نتایج نشان داد که اولویت بندی ابعاد و مؤلفه‌ها به شرح زیر می‌باشد: شایستگی‌های ذهنی، شایستگی‌های حرفه‌ای- تخصصی، شایستگی‌های شخصیتی، شایستگی‌های اخلاقی، شایستگی‌های میان فردی، شایستگی‌های ارزشی- نگرشی.

در ارتباط با هدف سوم پژوهش، الگوی کلی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان به شرح شکل شماره ۲ تدوین گردید:

شکل ۲- الگوی توسعه شایستگی پژوهشی معلمان دوره ابتدایی

در ادامه به تبیین ابعاد الگوی ارائه شده جهت توسعه شایستگی‌های پژوهشی معلمان پرداخته می‌شود. در تبیین بعد شایستگی‌های ذهنی می‌توان عنوان کرد که پژوهش بیش از هر چیز دیگری نیازمند ویژگی‌ها و شایستگی‌های ذهنی و عقلی می‌باشد. به عبارت دیگر برای انجام پژوهش تفکر بالاترین و مهمترین مشخصه است. در تبیین بعد شایستگی‌های شخصیتی می‌توان بیان نمود که از جمله عواملی که باعث افزایش عملکرد آموزشی و پژوهشی معلمان می‌شود شخصیت و ویژگی‌های شخصیتی آنها می‌باشد. شایستگی‌های درون فردی، یا به عبارتی ویژگی‌های شخصیتی معلمان؛ شامل ویژگی‌های نسبتاً ثابت روحی، روانی و رفتاری است، که انسان‌ها در برخورد با افراد و یا شرایط و موقعیت‌های پیش آمده، از خود بروز می‌دهند، می‌باشد. در تبیین بعد شایستگی‌های میان فردی می‌توان عنوان کرد که شایستگی‌های میان فردی، شایستگی است که معلم بر اساس توانایی خود به منظور آغاز و تداوم بخشیدن به ارتباط موثر، همکاری و ساختن تیم‌های کاری آن را هویدا می‌سازد. در تبیین بعد شایستگی‌های اخلاقی می‌توان عنوان کرد که معلم به عنوان یک پژوهشگر برای دستیابی به اهداف خود، نیازمند شایستگی‌هایی در زمینه اخلاقی می‌باشد که رعایت مصادیق اخلاقی می‌تواند کار وی را اثربخش‌تر نماید. در تبیین بعد شایستگی‌های ارزشی-نگرشی می‌توان عنوان کرد که هر فردی در انجام امور فردی و اجتماعی خود پایبند به یکسری اصول و مبانی فکری است و در برخی مسائل نیز جامعه ارزش‌هایی را حاکم نموده است که رعایت آن‌ها به مرور برای افراد الزام آور شده است. پایبندی به اصول ارزشی در امور پژوهشی نیز موضوعی است که معلمان بایستی به آن‌ها پایبند باشند. در تبیین بعد شایستگی‌های حرفه‌ای- تخصصی می‌توان عنوان کرد که معلمان زمانی می‌توانند یک پژوهشگر معلم باشند که شایستگی تخصصی داشته باشند. بر اساس نتایج بدست آمده در این تحقیق یک معلم پژوهشگر باید از دانش تخصصی لازم برخوردار باشد یعنی تحصیلات دانشگاهی مرتبط با حوزه تدریس خود داشته باشد، به دنبال به روز نمودن دانش خود باشد، از مهارت زبان انگلیسی برخوردار باشد، به توانایی‌های شناختی حرفه معلمی آگاه باشد، در روش‌های جستجو و یادداشت برداری مهارت داشته باشد. داشتن چنین شایستگی‌هایی و تلاش در جهت توسعه آن‌ها برای تبدیل شدن یک معلم به پژوهشگر ضروری است.

نظام آموزش و پرورش دارای چند رکن اساسی از قبیل معلم، دانش‌آموز، محتوای برنامه درسی و ... است که در این میان معلمان نقش اساسی در آموزش، پژوهش و پرورش ایفا می‌نمایند. معلمان به‌منظور ایفای وظیفه در هریک از نقش‌ها نیازمند تخصص و مهارت لازم می‌باشند که زمینه ایجاد تخصص در امور آموزشی از طریق دانشگاه و مراکز آموزشی فراهم می‌باشد، اما در حوزه توانمندی پژوهشی شرایط خاصی فراهم نگردیده است. در این تحقیق تلاش شده است تا الزامات ایجاد توانمندی پژوهشی معلمان مورد بررسی قرار گیرد.

پیشنهاد‌های کاربردی پژوهش

با توجه به نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر که عبارت است از ۶ بعد، ۲۰ مؤلفه و ۱۱۱ شاخص برای الگوی توسعه شایستگی‌های پژوهشی معلمان شهر تهران، پیشنهاد می‌شود که جهت رشد و ارتقاء مهارت‌های پژوهشی معلمان کارگاه‌های آموزشی و دوره‌های ضمن خدمت برای معلمان برگزار شود. همچنین در برنامه‌های درسی دانشگاه فرهنگیان و همچنین دانشجویان رشته علوم تربیتی سایر دانشگاه‌ها بیشتر به مبحث شایستگی‌های پژوهشی معلمان توجه گردد و در واحدهای درسی گنجانده شود؛ زیرا امروزه یکی از مهم‌ترین توانمندی‌های مورد نیاز معلمان، پژوهشگری است که نقش مهمی در کیفیت تدریس معلمان دارد. همچنین پیشنهاد می‌شود در آیین نامه‌های ارتقای معلمان، امتیاز بیشتری برای پژوهش و تحقیق در نظر گرفته شود.

References:

- Abdullahi Gol, Tahereh. (2015). The Role of Applying Genuine Assessment in the Success Rate of Research Methodology Course in Achieving Research Competencies, Ferdowsi University of Mashhad, Faculty of Educational Sciences and Psychology. (In Persian).
- Anderson, Elaine. (2004). Alberta. Focus on research: a guide to developing students' research skills.
- Barzegar, Nader; Salmani Kazarji, Ali; Fallahpour, Abbas. (2020). Organizational Training Standards, Tehran, Iran Industrial Training and Research Center Publications. (In Persian).
- Coburn, C. E; Talbert, J. E. (2006). Conceptions of evidence use in school districts: Mapping the terrain. *American Journal of Education*, 112(4), 469e495.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th Ed). Boston: Pearson Education, Inc.
- Draganidis, F; Mentzas, G. (2006). Competency based management: A review of systems and approaches. *Information management & computer security*, No 14, 51-61.
- Ilnar, F Yarullin; Natalia Aleksandrovna Bushmeleva, Ivan I. Tsyrukun. (2015). The Research Competence Development of Students Trained In Mathematical Direction, *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 2015 - Volume 10 Issue 3, pp. 137-146.
- Farley-Ripple, E. N. Raffel, J.A. and Welch, J.C. (2012). Administrator career paths and decision processes, *Journal of ducational Administration*, 50(6), 788-816.
- Joram M, Nigussie, Helen. Mwacharo, Osama. Sarah, Agaba. Morris, Mekasha, Yoseph. Kebede, Kefelegn et al. (2019): Genetic diversity and matrilineal genetic origin of fat-rumped sheep in Ethiopia. In: *Tropical animal health and production* 51 (6), S. 1393–1404. DOI: 10.1007/s11250-019-01827-z.
- Morais, A. Neves, I. & Afonso, M. (2005). Teacher training processes and teachers' competence – Asociological study in the primary school. *Teaching and Teacher Education*, 4(21), 415-437.
- Natalyan, Khana; Sholpan Zh; Kolumbayevaa; Raissa K; Karsybayevab, Roza A; Nabuovab, Manshuk B. Kurmanbekovaa, and Aigul Dzh. Syzdykbayevab aKazakh National Pedagogical University named after Abai, Almaty, KAZAKHSTAN; bKazakh. (2016). State Women's Teacher Training University, Almaty, KAZAKHSTAN, *INTERNATIONAL JOURNAL OF ENVIRONMENTAL & SCIENCE EDUCATION*, VOL. 11, NO. 18, 12299-12316.
- Nudzor, H. p. (2009). A critical commently on combined methods approach to researching educational and social issues. *Issues in educational research*, 10(2).
- Pittman, L. D, & Richmond, A. (2011). University Belonging, Friendship Quality, and Psychological Adjustment during the Transition to College. *Journal of Experimental Education*, 76 (2): 343 – 361.
- Rahmanpour, Mohammad; Nasr Isfahani, Ahmad Reza. (2013). Methodology of internal and external research related to the field of curriculum in higher education, bi-quarterly theory and practice in the curriculum, first year, number 2, autumn and winter, 148-125. (In Persian).
- Saki, Reza. (2013). Teachers' knowledge about research and their need for research training. *Journal of Education and Learning Research*, Shahed University, 20th year, No. 3, autumn and winter. (In Persian).
- Sang, L. C. (2008). Examining human resource competencies and their relationship to the success factors of HR profession. *J. Serv. Sci. & Management*, 1, 259-265.
- Schaik, P. van, Jeske, D. Onibokun, J. Coventry, L. Jansen, J. & Kusev, P. (2018). Risk perceptions of cyber-security and precautionary behaviour. *Computers in Human Behavior*, 75, 547-559. doi:10.1016/j.chb.2017.05.038.
- Seraji, Farhad. Attaran, Mohammad. (2010). Research Methodology of E-Learning: Comparison of Internal and External Research, *Quarterly Journal of Educational Innovation*, No. 36, pp. 76-50. (In Persian).
- Shabani, Hassan. (2018). *Advanced teaching method (teaching thinking skills and strategies)*, 11th edition, Tehran, Samat Publications. (In Persian).
- Wille gems a. V, Consuegra. a, Struyven b. K, Engels. N. (2017). Teachers and pre-service teachers as partners in collaborative teacher research: A systematic literature review. *Teaching and Teacher Education*. No 64, 230-245.